

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ
Сектор за макроекономска политика

КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

септември 2014 година

Скопје, ноември 2014

РЕЗИМЕ

НА НАЈВАЖНИТЕ КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

септември 2014 година

- Индустриското производство во септември 2014 година во споредба со септември 2013 година забележа раст од 9,1%;
- Инфлацијата на годишна основа изнесува -0,7%, додека на месечна основа остана непроменета, со што просечната стапка на инфлација во периодот јануари - септември 2014 година изнесува -0,2%;
- Извозот во периодот јануари - септември 2014 година забележа раст од 16,2%, додека увозот раст од 10,0%, што резултираше со стеснување на трговскиот дефицит за 1,3% во однос на истиот период од 2013 година;
- Во периодот јануари - септември 2014 година вкупните приходи во Буџетот забележаа зголемување од 1,5%, а вкупните расходи раст од 2,7%; дефицитот на Буџетот на РМ во овој период изнесува 17.454 милиони денари (3,3% од БДП), а дефицитот на Централниот буџет 15.214 милиони денари (2,9% од БДП);
- Раст од 9,4% на вкупните кредити кон приватниот сектор на годишна основа и раст од 8,7% на вкупниот депозитен потенцијал на банките.

1. Реален сектор

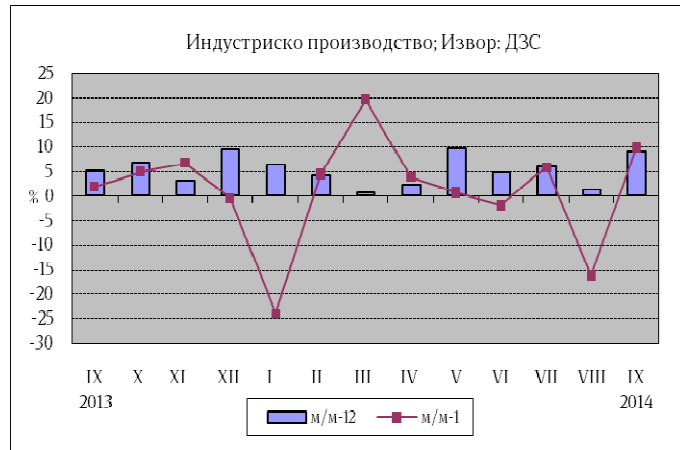
Индустриско производство

Во септември 2014 година индустриското производство забележа висок раст од 9,1% во споредба со септември 2013 година. Анализирано по сектори, Преработувачката индустрија забележа раст на производството од 12,9%, а секторот Рударство и вадење камен раст од 7,7%. Секторот Снабдување со електрична енергија, гас, пара и климатизација забележа пад од 15,9%.

Индустриско производство (во %) - септември 2014 година			
	м/м-12	м/м-1	$\frac{\text{I-IX 2014}}{\text{I-IX 2013}}$
Вкупно	9,1	9,8	4,8
Рударство и вадење камен	7,7	6,5	-1,7
Преработувачка индустрија	12,9	7,2	10,7
Снабдување со ел. енергија, гас, пара и климатизација	-15,9	49,3	-21,9

Извор: ДЗС

Во рамките на Преработувачката индустрија, позитивен годишен раст е регистриран кај 16 од 23 гранки, кои сочинуваат 63% од индустриското производство. Кај гранките со двоцифрено учество во структурата на индустриското производство е забележан раст, и тоа кај Производството на облека од 5% и кај Производството на прехранбени производи од 4,2%. Висок раст е остварен и кај следните гранки: Производство на останата опрема за транспорт од 45,7%,

Производство на тутунски производи од 46,5%, Производство на хемикалии и хемиски производи од 37,0%, Производство на машини и уреди од 29%, Производство на фабрикувани метални производи од 23,5%, Производство на основни фармацевтски производи од 23,1%, Производство на електрична опрема од 18,8% и Производство на производи од гума и пластични маси од 13,5%.

Најголем позитивен придонес во годишната промена на индустриското производство во септември 2014 година има Производство на тутунски производи (2,2 п.п.), а најголем негативен придонес има Производство на други неметални минерални производи (-0,4 п.п.).

Индустриското производство во септември 2014 година во однос на август 2014 година забележа раст од 9,8%. Секторската анализа укажува дека раст е забележан во сите сектори, и тоа: Снабдување со електрична енергија, гас, пара и климатизација од 49,3%, Преработувачка индустрија од 7,2% и Рударство и вадење камен од 6,5%.

На кумулативна основа, индустриското производство во периодот јануари - септември 2014 година во однос на истиот период од 2013 година забележа раст од 4,8%. Раст е забележан единствено во секторот Преработувачка индустрија од 10,7%, додека во секторите Снабдување со електрична енергија, гас, пареа и климатизација и Рударство и вадење камен е забележан пад од 21,9% односно 1,7%.

Податоците за индустриското производство по наменски групи во септември 2014 во однос на септември 2013 година покажуваат зголемување на производството кај: Капитални производи од 64,5%, Нетрајни производи за широка потрошувачка од 8,3% и Интермедијарни производи, освен енергија од 6,9%, додека пад е забележан кај групите: Енергија од 11,1% и Трајни производи за широка потрошувачка од 8%.

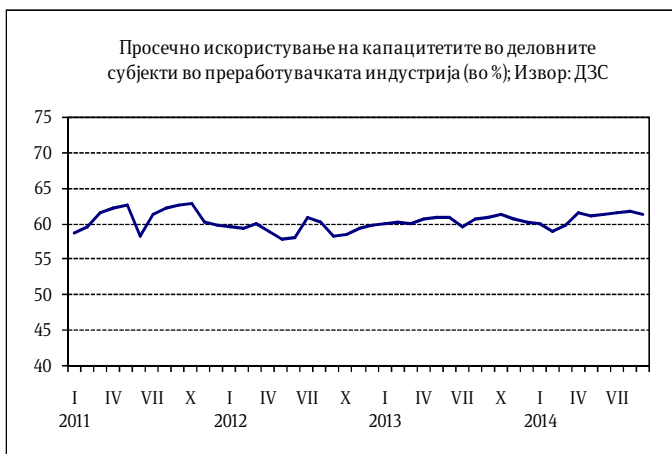
На месечно ниво, податоците за индустриското производство по наменски групи во септември 2014 година покажуваат раст во сите групи, и тоа: Енергија од 37,9%, Трајни производи за широка потрошувачка од 33,4%, Нетрајни производи за широка потрошувачка од 10,0%, Капитални производи од 6,5% и Интермедијарни производи, освен енергија од 1,9%.

На кумулативна основа, во периодот јануари – септември 2014 година во однос на истиот период од минатата година, раст е забележан кај групите: Капитални производи од 45,4%, Интермедијарни производи, освен енергија од 7,5% и Нетрајни производи за широка потрошувачка од 4,7%. Пад е забележан кај групите Енергија од 17,5% и Трајни производи за широка потрошувачка од 1,9%.

Деловни тенденции во преработувачката индустрија

Според оценката, тековната економска состојба на деловните субјекти во септември 2014 година е понеповолна во однос на претходниот месец и во однос на септември 2013 година.

Оценката за обезбеденоста на производството со порачки е поповолна и во однос на претходниот месец и во однос на септември 2013 година. Во септември 2014 година оценката за обемот на производство во изминатите три месеци е поповолна во однос на

август 2014 година, а понеповолна во однос на септември 2013 година. Во септември 2014 година, очекувањата за обемот на производството во наредните три месеци се понеповолни во однос на претходниот месец, а поповолни во однос на септември 2013 година.

Во однос на бројот на вработените, очекувањата во септември 2014 година за наредните три месеци се понеповолни и во однос на минатиот месец и во однос на септември 2013 година.

Просечното искористување на капацитетите во септември 2014 година изнесува 61,3%, што претставува намалување во однос на претходниот месец кога изнесуваше 61,8%. Споредено со септември 2013 година, искористеноста на капацитетите е повисока за 0,4 п.п..

Во септември 2014 година залихите на суровини и репроматеријали, како и тековните набавки на суровини и репроматеријали, се под и околу нормалата. Оценката за сегашната состојба со залихите на готови производи е понеповолна и во споредба со претходниот месец и во однос на септември 2013 година. Според оценката на раководителите, во наредниот тримесечен период се очекува намалување на просечните набавни цени на инпутите и продажните цени на готовите производи.

Според оценките, најголемо влијание на ограничувањето на обемот на производството во септември 2014 година имаат следните фактори: недоволната странска побарувачка со 22,7%, недоволната домашна побарувачка со 18,0%, недостигот на квалификувана работна сила со 15,9%, неизвесното економско окружување со 10,6% и финансиските проблеми со 8,9%.

Како ограничувачки фактори во септември 2014 година во однос на август 2014 година, помал број од деловните субјекти ги посочиле: недоволната странска побарувачка, конкурентниот увоз, нејасните економски закони и недостигот на опрема, додека поголем број од деловните субјекти ги посочиле: недоволната домашна побарувачка, недостигот на квалификувана работна сила, неизвесното економско окружување, финансиските проблеми, недостигот на суровини и недостигот на енергија. Кај останатите фактори нема позначајни промени.

Број на работници во индустријата

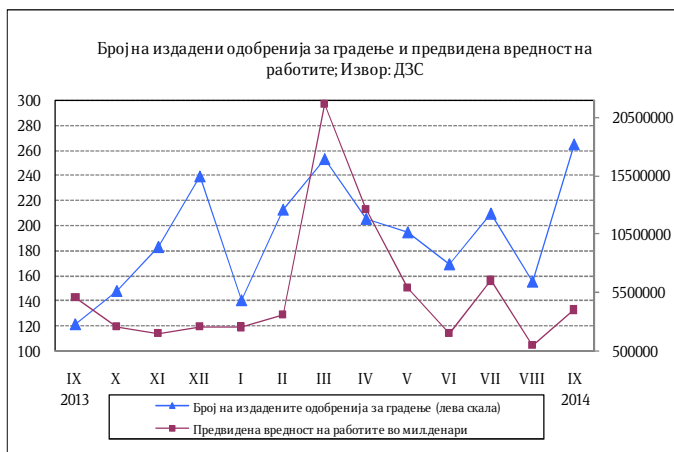
Бројот на работници во индустријата во септември 2014 година во однос на септември 2013 година забележа раст од 10,4%. Секторската анализа укажува на зголемување на бројот на работници во секторот Преработувачка индустрија за 12,5%, додека намалување има во секторите Рударство и вадење камен за 2,8% и Снабдување со електрична енергија, гас, пареа и климатизација за 1,3%.

Податоците за бројот на работници во индустријата по наменски групи во септември 2014 година во однос на септември 2013 година покажуваат дека зголемување на бројот на работници има кај групите: Капитални производи за 111%, Интермедијарни производи, освен енергија за 8,2%, Трајни производи за широка потрошувачка за 7,3%, и Нетрајни производи за широка потрошувачка за 4,1%, додека кај групата Енергија има пад од 4,6%.

Индексот на бројот на работниците во индустријата во периодот јануари – септември 2014 година, во однос на периодот јануари – септември 2013 година, изнесува 7,7%.

Број на издадени одобрија за градење и предвидена вредност на објектите

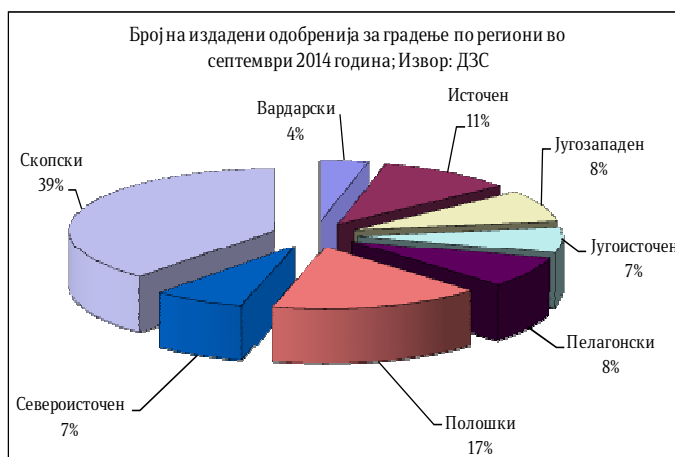
Во септември 2014 година беа издадени 264 одобрија за градба, што претставува зголемување за два пати во однос на истиот месец од претходната година. Вкупниот број издадени одобрија за градење е зголемен за 70,3% во однос на август 2014 година, кога беа издадени 155 одобрија.

Предвидената вредност на објектите според издадените одобрија за градење во септември изнесува 3.939.191 милиони денари што е за 22% помалку во однос на септември 2013 година. Во однос на август 2014 година, вредноста на објектите бележи зголемување за 4,4 пати.

Анализирано по видови објекти, од вкупниот број издадени одобрија за градење, 176 (или 66,7%) се наменети за објекти од високоградба, 29 (или 11%) за објекти од нискоградба и 59 (или 22,3%) за објекти за реконструкција.

Анализирано по типови инвеститори, од вкупно 264 издадени одобрија за градба, за 198 (или 75%) објекти како инвеститори се јавуваат физички лица, а на 66 објекти (или 25%) инвеститори се деловни субјекти.

Во септември 2014 година предвидена е изградба на 448 стана, со вкупна корисна површина од 38.500м². Бројот на предвидени станови за изградба е намален за 10,8% во однос на истиот месец од 2013 година, а зголемен за 171,5% во однос на август 2014 година.

Анализирано по региони, во септември 2014 година најмногу одобрија за градба се издадени во Скопскиот регион, вкупно 102, од кои 74 се издадени за инвеститори – физички лица и 28 за инвеститори – деловни субјекти. Најмалку издадени одобрија има во Вардарскиот регион, вкупно 10, од кои 7

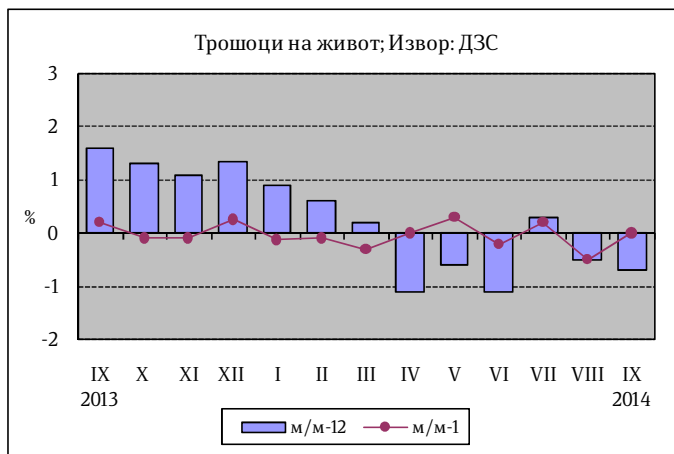
се издадени за инвеститори - физички лица и 3 за инвеститори - деловни субјекти.

Анализирано на кумулативна основа, во периодот јануари – септември 2014 година најмногу одобренија за градба се издадени во Скопскиот регион, вкупно 619, од кои 361 одобрение е за инвеститори - физички лица, а 258 за инвеститори - деловни субјекти. Најмалку издадени одобренија има во Североисточниот регион, односно 103, од кои 68 се за инвеститори - физички лица, а 35 за инвеститори - деловни субјекти.

Инфлација

Годишната стапка на инфлација во септември 2014 година, измерена според Индексот на трошоците на животот, изнесува -0,7%. Просечната стапка на инфлација во периодот јануари - септември 2014 година изнесува -0,2%, наспроти стапката од 3,3% забележана истиот период претходната година.

На годишна основа, категоријата Храна и безалкохолни пијалаци, која има најголемо учество при пресметката на Индексот на трошоците на животот, забележа пад од 1,1%, најмногу како резултат на падот на цените во поткатегоријата Масло и маснотии од 11,9%. Намалување на цените е забележано и во категориите: Рекреација и култура од 5,7%, Транспорт од 2,7%, Комуникации од 2,4%, Мебел, покуќнина и одржување покуќнина од 1,9% и Ресторани и хотели од 1,6%. Највисок годишен раст на цените во септември е регистриран во категоријата Алкохолни пијалаци и тутун од 3,6%. Раст на цените е забележан и во категориите: Здравје од 2,5%, Останати стоки и услуги од 1,4%, Домување, вода, електрика, гас и други горива од 0,5%, Облека и обувки од 0,4% и Образование од 0,2%.

На месечна основа, инфлацијата во септември 2014 година остана непроменета. Цените во категоријата Храна и безалкохолни пијалаци забележаа раст од 0,3%, што се должи на зголемувањето на цените на храната за истиот процент. Месечен раст на цените е регистриран и во категориите: Мебел, покуќнина и одржување покуќнина и Комуникации од по 0,5%, Останати стоки и услуги од 0,4%, Домување, вода, електрика, гас и други горива од 0,2% и Облека и обувки од 0,1%. Пад на цените на месечно ниво е регистриран во категориите Транспорт од 1,5% и Здравје од 0,6%. Цените останаа непроменети во категориите: Алкохолни пијалаци и тутун, Рекреација и култура, Образование и Ресторани и хотели.

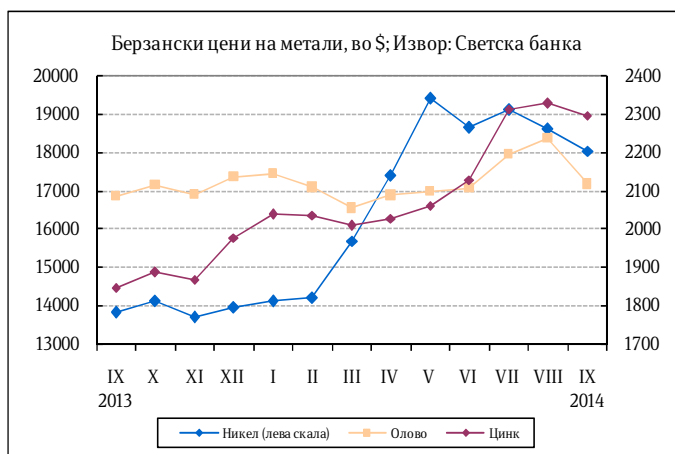
Цените на мало во септември 2014 година во однос на септември 2013 година се намалени за 1,8%. Споредено со претходниот месец, цените на мало се

пониски за 0,5%. Просечниот раст на цените на мало во првите девет месеци од 2014 година изнесува -0,6%.

Берзански цени

Во септември 2014 година цената на суровата нафта (Brent) на светските берзи забележа пад од 4,5% во однос на претходниот месец и изнесуваше 97,3 долари за барел. Споредено со септември 2013 година, цената на нафтата е пониска за 12,8%. Цената на природниот гас во септември се зголеми за 1,9% во однос на претходниот месец.

Што се однесува до металните производи, никелот како производ со високо учество во македонскиот извоз, во септември 2014 година се тргуваше со просечна цена од 18.035 долари за еден метрички тон (\$/мт), што претставува месечен пад на цената од 3,0%. Споредено со септември 2013 година, цената на никелот е повисока за 30,7%. Во рамки на основните метали, во септември се забележува и месечно намалување на цената на оловото од 5,3%, калајот од 5,1%, алуминиумот од 2%, бакарот од 1,9% и цинкот од 1,4%. Цената на железната руда во септември забележа месечен пад од 11,1%. И благородните метали во септември забележаа месечно намалување на цената. Така, цената на среброто забележа пад од 6,9%, на платината од 6,0% и на златото од 4,5%.

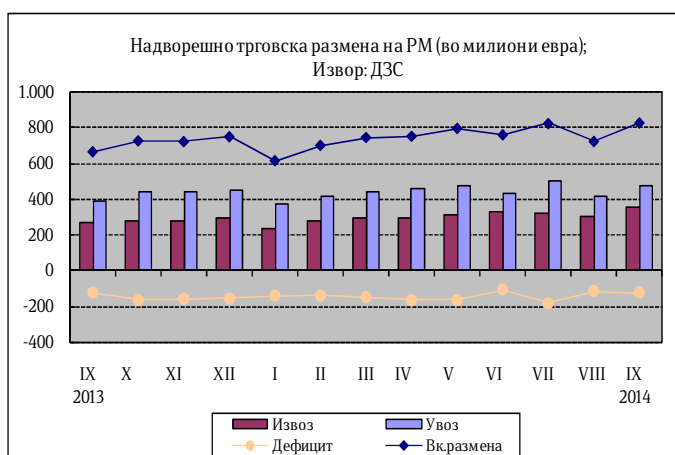
Во септември 2014 година цените на пченката и пченицата на светските берзи се намалија за 7,6% и 7,5%, соодветно, во однос на август. Цената на јагнешкото месо во септември забележа месечен пад од 2,3%.

2. Надворешно - трговска размена

Вкупната надворешно - трговска размена во првите девет месеци од 2014 година изнесува 6.731,0 милиони евра, што претставува зголемување за 12,4% во однос на истиот период од 2013 година.

Извоз

Во периодот јануари - септември 2014 година

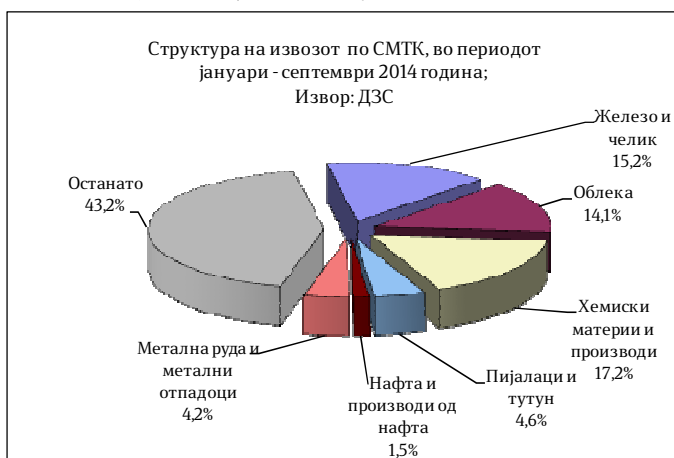

физичкиот обем на извозот се зголемил за 3,5% во однос на периодот јануари - септември 2013 година, а вредноста на извезените стоки изнесува 2.731,6 милиони евра и бележи раст од 16,2% (381,1 милиони евра) во однос на периодот јануари - септември 2013 година.

Во септември 2014 година вредноста на извезените стоки изнесува 353,7 милиони евра и бележи раст од 31,3% (84,3 милиони евра) во однос на септември минатата година. Анализирано на месечно ниво, во септември 2014 година извозот бележи нагорно поместување од 16,6% (50,3 милиони евра) во однос на претходниот месец.

Сезонски прилагоденото движење на извозот во септември 2014 година бележи месечен раст од 3,3%, што укажува на позитивното влијание на сезонскиот фактор (13,3 п.п.) врз извозот овој месец.

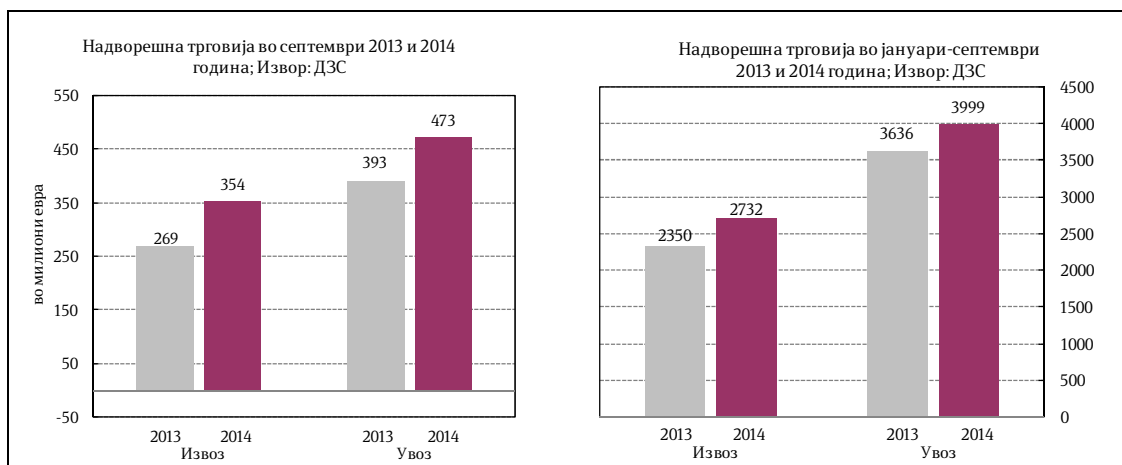
Главни групи производи (според СМТК) со најголемо учество во извозот во периодот јануари - септември 2014 година се: хемиски материи и производи 17,2%, железо и челик 15,2%, облека 14,1%, пијалаци и тутун 4,6%, метална руда и отпадоци од метал 4,2% и нафта и производи од нафта 1,5%. Овие шест групи производи сочинуваат 56,8% од вкупниот извоз на државата.

Гледано по економска намена, во првите девет месеци од 2014 година најголемо учество во извозот имаат: стоки за индустриски набавки (49,0%), потоа следуваат стоки за широка потрошувачка (20,5%), производи за инвестиции без транспортна опрема (12,4%), храна и пијалаци (9,5%), транспортна опрема (7,2%) и горива и мазива (1,4%).

Извоз на железо и челик *)					Увоз на железо и челик*)				
	I - IX - 2013	I - IX - 2014	Салдо	Стапки во%		I - IX - 2013	I - IX - 2014	Салдо	Стапки во%
.000 Т	433,3	447,3	14,0	3,2	.000 Т	425,7	401,0	-24,8	-5,8
Мил. ЕУР	434,4	414,2	-20,2	-4,6	Мил. ЕУР	210,5	197,2	-13,3	-6,3
Мил. \$	571,3	559,8	-11,4	-2,0	Мил. \$	277,2	266,5	-10,8	-3,9

*)Претходни податоци

Анализирано по тарифи, најзастапени производи во извозот се: катализатори на подлога со благороден метал или со соединенија на благородни метали како активна материја; машини и апарати за филтрирање или пречистување други гасови со каталитичка постапка; фероникел; сетови на спроводници за палење и други сетови на спроводници за возила, воздухоплови или бродови; тутун; иницијатори на реакција, забрзувачи на реакција и каталитички препарати; феросилициум; табли, плочи, пултови, маси, ормани и друго; моторни возила за превоз на десет или повеќе лица, вклучувајќи го и возачот; машки кошули од памук; руди на олово и концентрати; и друго.

Увоз

Увезените количини стоки во периодот јануари - септември 2014 година се зголемени за 5,1% во однос на периодот јануари - септември претходната година, а нивната вредност изнесува 3.999,4 милиони евра, што претставува зголемување за 10,0% (363,8 милиони евра) во однос на истиот период од 2013 година.

Во септември 2014 година, вредноста на увезените стоки изнесува 473,1 милиони евра, што претставува зголемување од 20,3% (79,7 милиони евра) во однос на септември минатата година. Анализирано на месечно ниво, во септември 2014 година увозот бележи раст од 13,3% (55,4 милиони евра) во однос на претходниот месец.

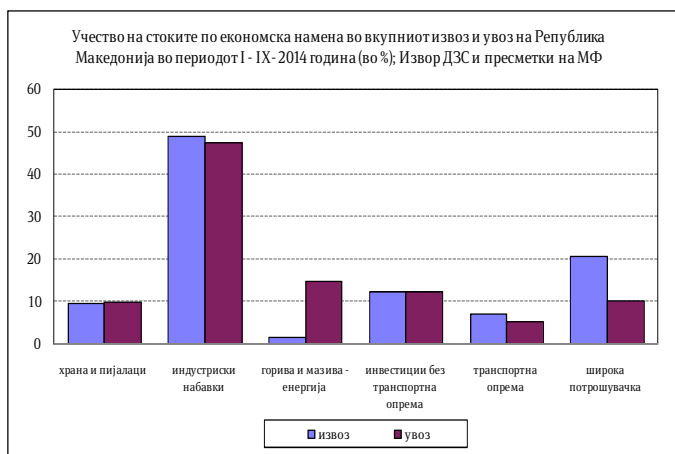
Сезонски прилагоденото движење на увозот во септември 2014 година бележи месечен раст од 9,2%, што укажува на позитивното влијание на сезонскиот фактор (4,0 п.п.) врз увозот во овој месец.

Извоз на нафта и производи од нафта*)					Увоз на нафта и производи од нафта*)				
	I - IX - 2013	I - IX - 2014	Салдо	Стапки во%		I - IX - 2013	I - IX - 2014	Салдо	Стапки во%
.000 Т	112,4	95,5	-16,9	-15,1	.000 Т	685,8	712,5	26,7	3,9
Мил. ЕУР	57,5	41,2	-16,3	-28,4	Мил. ЕУР	416,2	412,9	-3,3	-0,8
Мил. \$	75,7	55,7	-20,0	-26,4	Мил. \$	547,5	559,1	11,6	2,1

*)Претходни податоци

Најголем дел од увозот на стоки (според групи на СМТК) во периодот јануари - септември 2014 година, покрај на обоените метали, отпаѓа и на: нафта; предиво, ткаенини и текстилни производи; електрични машини, апарати и делови; железо и челик; друмски возила; и друго.

Гледано по економска намена, во периодот јануари - септември 2014 година најголемо учество во увозот имаат: стоки за индустриски набавки (47,4%), потоа следуваат горива и мазива (14,8%), производи за инвестиции без транспортна опрема (12,4%), стоки за широка потрошувачка (10,1%), храна и пијалаци (10,0%) и транспортна опрема (5,2%).

Најзастапени производи во структурата на увозот по тарифи се: платина, необработена или во прав; гасни масла за други намени со содржина на сулфур што не надминува 0,001% по маса; електрична енергија; паладиум: необработен или во прав; керамички производи за лабораториска, хемиска или друга техничка употреба; моторен бензин со октански број (РОН) од 95 или поголем, но помал од 98; руди на никел и концентрати; лекови приготвени во одмерени дози; масла за ложење со содржина на сулфур по маса што надминува 0,1%, но не надминува 1%; топло валани производисо дебелина помала од 3 мм; нафтени гасови и други гасовити јагленоводороди; и друго.

Извоз на хемиски производи*)					Увоз на хемиски производи*)				
	I - IX - 2013	I - IX - 2014	Салдо	Стапки во%		I - IX - 2013	I - IX - 2014	Салдо	Стапки во%
.000 Т	5,3	9,3	4,0	75,0	.000 Т	23,4	24,2	0,8	3,2
Мил. ЕУР	346,6	470,2	123,6	35,7	Мил. ЕУР	56,9	65,3	8,5	14,9
Мил. \$	456,4	635,8	179,4	39,3	Мил. \$	74,7	88,6	13,9	18,6

*)Претходни податоци

Салдо на трговска размена

Во првите девет месеци од 2014 година трговскиот дефицит се стесни за 17,3 милиони евра или 1,3% во однос на истиот период минатата година.

Доколку салдото на извозот и увозот на стоки го анализираме по економска намена, стеснувањето на дефицитот е резултат на комбиниран ефект од: стеснетото негативно салдо во размената со транспортна опрема, стоки за инвестиции без транспортна опрема и храна и пијалаци, додека во спротивна насока дејствуваше проширувањето на негативното салдо во размената со стоки за индустриски набавки, горива и мазива и стоки за широка потрошувачка.

Анализирано според економските групации на земјите, во периодот јануари - септември 2014 година споредено со истиот период од 2013 година, извозот бележи раст кај групациите: ЕУ 28, ЕФТА, Организација на земјите - извознички на нафта и нафтени деривати и Северноамериканска зона на слободна трговија, додека пад има кај групациите: Западен Балкан, Организација за економска соработка на земји од Азиско - пацифичкиот

регион и Заедница на независни држави. Извозот во ЕУ бележи раст од 26,6% на годишно ниво, додека кај земјите од Западен Балкан пад од 8,6%.

Во првите девет месеци од 2014 година, надворешно-трговската размена на Република Македонија со Европската унија (ЕУ 28) во однос на истиот период од претходната година се зголемила за 21,1%, при што учеството на размената со оваа интеграција во вкупната надворешно-трговска размена бележи позитивно поместување од 3,1 п.п. и изнесува 69,4%. Извозот на стоки со Европската унија (ЕУ 28) во вкупниот извоз на Република Македонија учествува со 77,2%, а увозот на стоки со 64,1%.

Во периодот јануари - септември 2014 година, 86,6% од трговскиот дефицит на земјата е остварен во размената со Велика Британија, Грција, Србија и Кина, а потоа следуваат: Турција, Романија, Италија, САД, Словенија, Русија, Австрија и други. Суфицит е остварен во размената со Германија, Косово, Белгија и Босна и Херцеговина.

Валутна структура

Гледано по валутна структура, 79,3% од трговската размена во периодот јануари - септември 2014 година е реализирана во евра, што во однос на периодот јануари - септември 2013 година претставува зголемување од 5,8 п.п.. На страната на извозот и увозот, еврото е застапено со 87,3% и 73,8%, соодветно, при што застапеноста на еврото во извозот е зголемена за 4,2 п.п., додека кај увозот е зголемена за 6,6 п.п. споредено со периодот јануари - септември 2013 година.

Надворешно трговска размена на Република Македонија (по валути); пресметки на МФ													
1- IX - 2013						1- IX - 2014						апсолутна промена во валутна вредност	релативна промена во валутна вредност (во%)
увоз	валута	колич. 000 t	увоз во валута	просечен курс на денарот во однос на валутите	увоз во денари	структ. во%	колич. 000 t	увоз во валута	просечен курс на денарот во однос на валутите	увоз во денари	структ. во%		
ЕУР	2.250,5	2.444.275.319	61.5009	150.325.188.987	67,1	2.371,4	2.949.430.704	61,5246	181.462.406.654	73,8	505.155.385	20,7	
УСД	1.853,5	1.036.206.400	46,1178	47.787.573.314	21,3	1.939,7	1.079.850.404	47,6534	51.458.536.058	20,9	43.644.005	4,2	
ГБП	2,3	315.531.373	72,9867	23.029.606.306	10,3	3,6	175.423.233	77,7789	13.644.233.102	5,5	-140.108.140	-44,4	
ЕУР+УСД+ГБП	4.106,3			221.142.368.608	88,5	4.314,8			246.565.175.814	100,2			
вк извоз:	4.113,9			223.963.309.126	100,0	4.322,5			246.021.996.121	100,0		9,8	

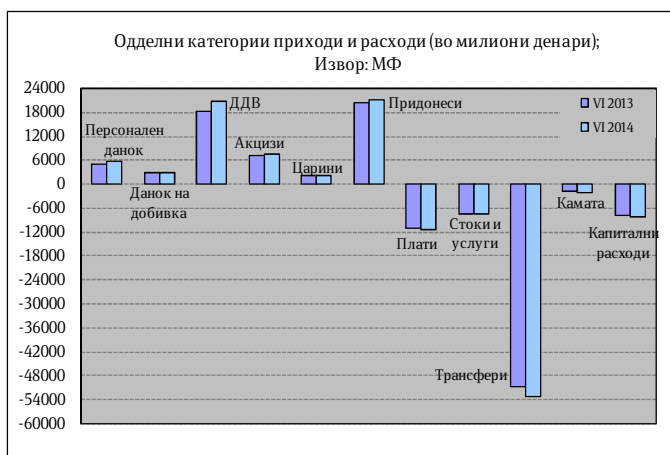
Извор: Државен завод за статистика и НБРМ

3. Фискален сектор

Буџетски приходи

Во периодот јануари - септември 2014 година вкупните приходи на Буџетот изнесуваа 104.564 милиони денари, односно 19,9% од БДП, што претставува поголемо остварување за 1,5% во однос на истиот период од 2013 година.

Даночните приходи во првите девет месеци се реализирани во износ од 59.848 милиони денари, односно 11,4% од БДП и во однос на истиот период од

2013 година се зголемени за 5,5%.

Данокот на додадена вредност е остварен во износ од 31.422 милиони денари, при што учеството на ДДВ во вкупните даночни приходи во овој период е доминантно и изнесува 52,5%. Акцизите се остварени во износ од 12.385 милиони денари (учество од 20,7% во даночните приходи). Така, од овие два индиректни данока се остварени приходи од 43.807 милиони денари, односно 73,2% од вкупните даночни приходи (8,4% од БДП). Притоа, ДДВ е наплатен во бруто износ од 43.538 милиони денари, од кои на даночните обврзници им е извршен поврат во износ од 12.116 милиони денари.

Во структурата на ДДВ најголемо е учеството на ДДВ при увоз кој забележува поголемо остварување за 1,4%, додека ДДВ од прометот во земјата забележува минимален пад од 0,6%. Учеството на ДДВ донациите е незначително, односно 0,6%, при што данокот на донации забележува поголемо остварување за 87,5%. Набљудувано по одделни категории даноци, приходите од персоналниот данок се остварени во износ од 8.603 милиони денари и забележуваат раст од 17,3% на годишна основа, при што речиси 3/4, односно 71,9% од персоналниот данок претставува приходот од данокот на плати и други лични примања, 7,6% од приходи по основ на договор на дело, 6,0% од приходи од капитал и 3,5% од приходи од имот и имотни права. Приходите од данокот на добивка во деветте месеци од 2014 година изнесуваа 3.590 милиони денари и забележаа раст од 0,5% во однос на истиот период од претходната година, што е резултат главно на исплатената дивиденда и друга распределба од добивката, задржаниот данок на исплатени приходи на странски правни лица, данокот наплатен по основ на месечни аконтации и по даночни биланси, како и задржаниот данок на исплатени приходи на странски правни лица. Приходите од ДДВ забележаа зголемување од 9,8%, додека акцизите забележаа поголемо остварување за 6,4%. Приходите од царина беа остварени во износ од 3.102 милиони денари и забележаа речиси идентично остварување, односно намалување од 1,2%. Приходите од други даноци со остварен износ од 746 милиони денари забележаа помало остварување за повеќе од 3 пати во однос на минатата година.

Неданочните приходи беа остварени во износ од 7.679 милиони денари и во однос на истиот период од 2013 година забележаа пад од 18,4% (во овие приходи спаѓаат приходите од профит од јавни институции, административни такси и глоби, концесии и др.).

Капиталните приходи реализирани по основ на продажба на градежно земјиште, станови и дивиденди, се остварија во износ од 1.563 милиони денари (од вкупните приходи по оваа основа, 946 милиони денари се средствата од дивидендата на АД Македонски Телеком уплатена во април), што претставува намалување од 48,9% во однос на истиот период од претходната година.

Приходите од странски донации од меѓународна и билатерална соработка се остварија во износ од 1.912 милиони денари, односно за 13,7% помалку во однос на истиот период лани.

Социјалните придонеси од плата се остварени во износ од 32.154 милиони денари, што претставува поголемо остварување за 4,3% споредено со истиот период од 2013 година, при што наплатата кај придонесите за пензиско осигурување е повисока за 4,2%, кај придонесите за здравствено осигурување за 4,6% и кај придонесите за вработување за 4,4%.

Буџетски расходи

Во периодот јануари - септември 2014 година вкупните расходи на Буџетот изнесуваа 122.018 милиони денари, односно 23,2% од БДП, што е за 2,7% повеќе во однос на истиот период од 2013 година.

Во структурата на реализираните вкупни расходи, тековните расходи во износ од 110.424 милиони денари учествуваа со 90,5% (учество од 21,0% во БДП) и се зголемени за 3,4% во однос на истиот период од 2013 година.

Доминантно учество во тековните расходни ставки имаа трансферите кои изнесуваа 78.682 милиони денари (15,0% од БДП), а втори по големина се платите и надоместоците со 17.194 милиони денари. Во вкупните расходи на Буџетот, структурното учество на расходите за плати и надоместоци изнесува 14,1% и во однос на 2013 година се зголемени за 1,8%.

Расходите за стоки и услуги изнесуваа 11.038 милиони денари и споредено со истиот период од 2013 година забележаа раст од 2,1%.

Трансферите забележаа зголемување од 3,6% споредено со истиот период од 2013 година и учествуваа со 64,5% во вкупните расходи. Социјалните трансфери изнесуваа 57.789 милиони денари, забележаа раст од 4,6% и учествуваа со 47,4% во вкупните расходи. Трансферите кон Фондот за пензиско и инвалидско осигурување, кои зафаќаат најголем дел од социјалните трансфери, се реализирани во износ од 36.030 милиони денари, се зголемија за 7,4%, споредено со истиот период од 2013 година и учествуваат со 29,5% во вкупните расходи. Учеството на категоријата други трансфери, кои ги вклучуваат трансферите кон единиците на локалната самоуправа, во вкупните расходи изнесува 16,6%, односно забележаа намалување од 0,8%, споредено со истиот период од 2013 година. Блок дотациите кон единиците за локална самоуправа во износ од 10.354 милиони денари забележаа зголемување од 0,3%, односно речиси ист износ со истиот период претходната година. Субвенциите и трансферите беа остварени за 1,0% повеќе.

Каматните расходи изнесуваат 3.510 милиони денари, што е за 10,6% повеќе во споредба со истиот период од 2013 година. Расходите за камати од домашно задолжување беа зголемени за 35,0%, додека од странско задолжување беа намалени за 7,7%.

Во анализираниот период средствата за капитални расходи беа реализирани во износ од 11.594 милиони денари со структурно учество од 9,5% во вкупните расходи (2,2% учество во БДП), односно забележаа помала реализација за 3,2% во споредба со истиот период лани.

Буџетско салдо

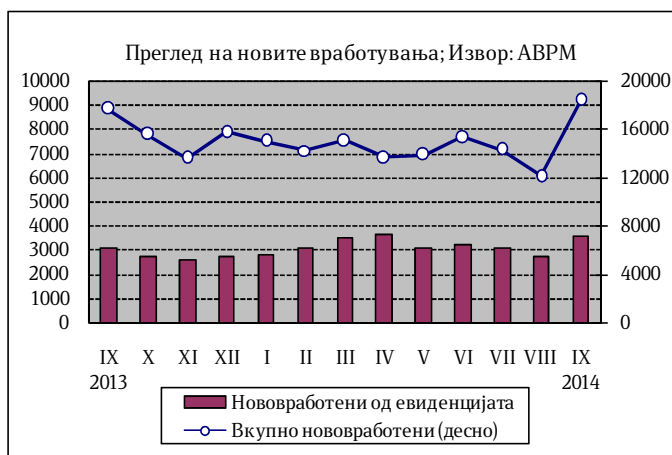
Во периодот јануари - септември 2014 година, во Буџетот на Република Македонија е остварен дефицит од 17.454 милиони денари, што претставува 3,3% од БДП, додека дефицитот на Централниот буџет е остварен во износ од 15.214 милиони денари и претставува 2,9% од БДП.

4. Социјален сектор

Број на нововработени и регистрирани невработени лица во АВРМ¹

Во првите девет месеци од 2014 година, во Агенцијата за вработување на Република Македонија регистрирани се вкупно 131.516 нови засновани работни односи. Од вкупниот број нововработени, 45,5% се вработени на неопределено време, додека останатиот дел се вработени на определено време и за вршење сезонски работи. Споредено со септември 2013 година, бројот на нови засновани работни односи е поголем за 7,2%.

Во текот на септември засновани се 18.327 нови работни односи, од кои 19,5% се од евиденцијата на невработени. Одливот на лица од Регистарот на Агенцијата за вработување на Република Македонија во септември изнесува 6.685 лица, од кои 52,1% претставуваат нови засновани работни односи. Во септември 2014 година во Агенцијата е регистриран прилив од 20.714 лица, од кои 17,3% се лица на кои им престанал работниот однос. Така, во септември 2014 година бројот на регистрирани невработени лица изнесува 114.487, а бројот на други невработени е 105.814.

Најголем дел од невработените, односно 70,7% се од урбани средини (градско население), а 59,8% се мажи. Анализирани според степенот на образование, поголемиот дел, односно 52,3% од невработените се без образование, со основно образование или со непотполно средно образование, 30,9% се со завршено средно образование, додека 16,8% имаат вишо или повисоко ниво на образование. Гледано според возрасни групи, најголемиот дел или 53,0% од невработените припаѓаат на возрасната група 25-49 години. Според времето на чекање на вработување, 34,4% од невработените лица чекаат вработување од 1 до 7 години, додека 12,3% чекаат 8 и повеќе години.

¹Со изменувањето и дополнување на Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност (Службен весник на Република Македонија бр. 114/2012) извршени се измени и во делот на евиденцијата на невработените лица. Со овој Закон утврден е основ за воспоставување и водење две евиденции и тоа евиденција на невработени лица и евиденција на други лица кои се пријавуваат во Агенцијата за вработување.

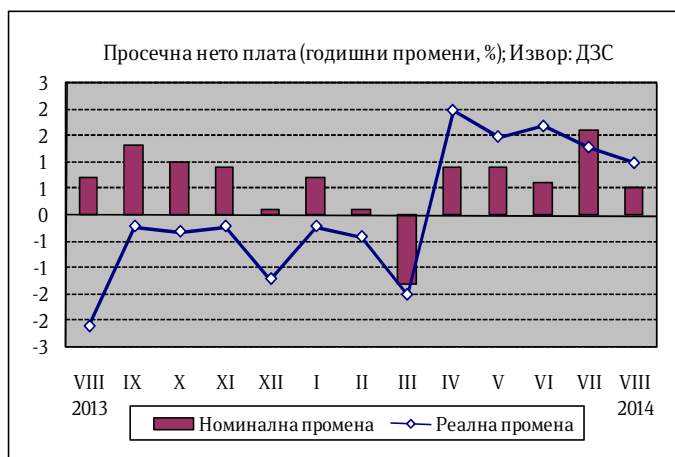
Плати

Согласно објавените податоци на Државниот завод за статистика, просечната месечна исплатена бруто плата по вработен во август 2014 година изнесува 31.080 денари, додека просечната месечна исплатена нето плата изнесува 21.217 денари.

На месечна основа, во август 2014 година просечната бруто плата бележи номинален пад од 0,5%, а реално истата е непроменета, додека просечната нето плата бележи номинален пад за 0,6% и реален пад од 0,1%.

Во август 2014 година во однос на август 2013 година, просечната бруто плата бележи номинален раст од 0,3%, додека реално истата е повисока за 0,8%. Просечната нето плата номинално е повисока за 0,5%, додека на реална основа истата бележи раст од 1,0%.

На кумулативна основа, во периодот јануари-август 2014 година просечната бруто плата бележи номинален раст од 0,3%, додека реално истата е повисока за 0,5%. Просечната нето плата номинално е повисока за 0,5%, додека на реална основа е повисока за 0,7%.

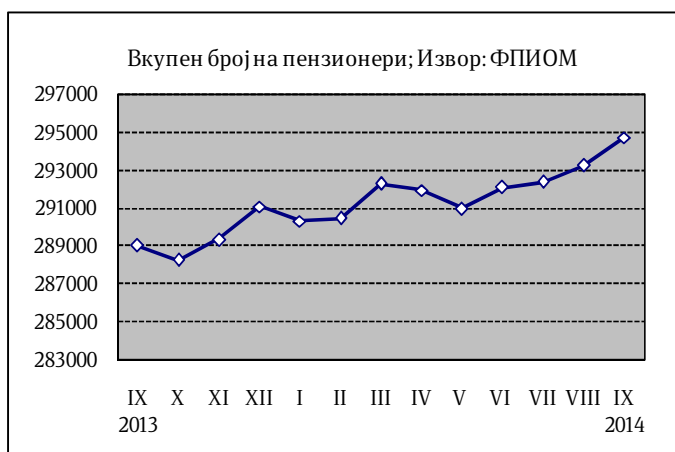
Зголемување на просечната месечна бруто и нето плата по вработен во август 2014 година во однос на август 2013 година се забележува во секторите: Стручни, научни и технички дејности (7,0% бруто плата и 8,9% нето плата), Градежништво (4,6% бруто плата и 5,0% нето плата) и Уметност, забава и рекреација (4,2% бруто плата и 4,8 нето плата).

Намалување на просечната месечна бруто и нето плата по вработен во август 2014 година во однос на претходниот месец е забележано во секторите: Градежништво (3,5% бруто плата и 3,9% нето плата), Рударство и вадење камен (2,5% бруто плата и 2,3% нето плата) и Преработувачка индустрија (2,2% бруто плата и 2,4% нето плата).

Процентот на вработени кои не примиле плата во август 2014 година изнесува 1,4% и е за 0,1 п.п. понизок во однос на истиот месец од претходната година, а повисок за 0,2 п.п. во однос на јули 2014 година.

Пензии

Во септември 2014 година во Фондот за пензиско и инвалидско осигурување евидентирани се 294.744 пензионери, што претставува зголемување од 2,0% во однос

на истиот месец од 2013 година. Во однос на август 2014 година, бројот на корисници на пензија е поголем за 1.502 лица. Од вкупниот број пензионери, 59,2% се корисници на старосна пензија, 26,1% на семејна пензија и 14,8% на инвалидска пензија.

За исплата на пензиите во септември 2014 година потрошени се 3.551,02 милиони денари, што претставува 54,6% од вкупните социјални трансфери².

Просечната пензија во септември 2014 година изнесува 12.439 денари, што на годишно ниво претставува зголемување од 5,3%. Соодносот на просечната пензија со просечната исплатена плата во август 2014 година (последни расположливи податоци) изнесува 58,6%.

5. Монетарен сектор

Примарни пари

Во септември 2014 година примарните пари³ забележаа раст од 7,5% на годишно ниво, наспроти растот од 6,7% минатиот месец. Растот се должи на зголемените готови пари во оптек од 9,6% и вкупните ликвидни средства на банките од 5,7% на годишна основа.

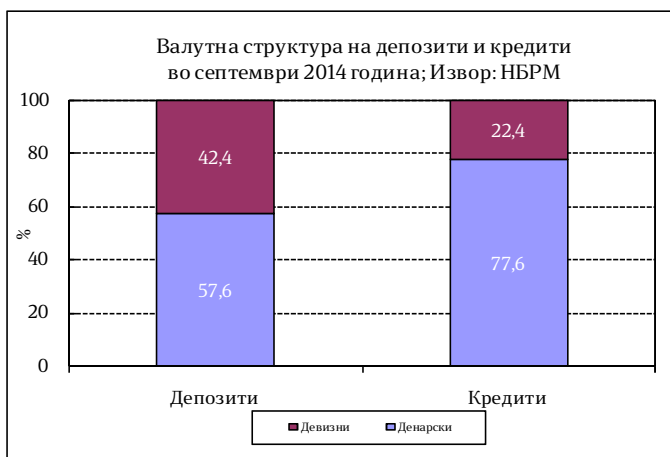
На месечно ниво,

примарните пари забележаа пад од 1,5%, како резултат на падот на готовите пари во оптек од 2,5% во споредба со растот од 0,8% во претходниот месец, како и на падот на вкупните ликвидни средства на банките од 0,7%.

Во септември 2014 година, Народна банка на Република Македонија, во услови на стабилни движења, одлучи да ја задржи каматната стапка на благајничките записи на нивото од 3,25%.

Депозитен потенцијал

Вкупниот депозитен потенцијал на банките⁴ во септември 2014 година забележа раст од 1% на месечно ниво, наспроти растот од 2,2% регистриран претходниот месец. Анализирани според секторот, депозитите на приватните претпријатија забележаа раст од 1,9%, додека депозитите на домаќинствата забележаа раст од 0,5% во однос претходниот месец. Од аспект на валутата,

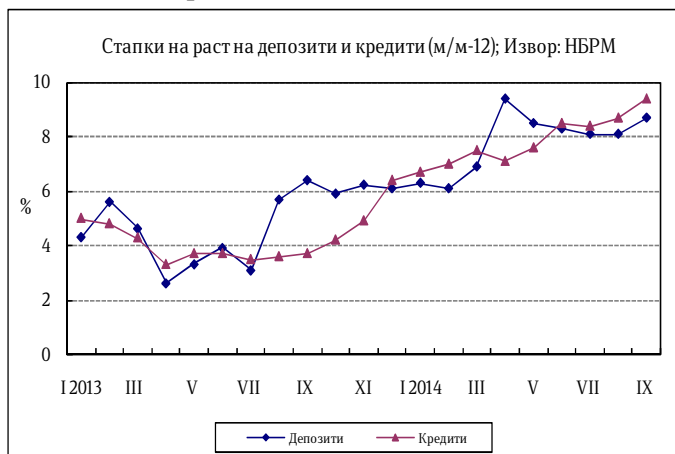
²Категоријата социјални трансфери ги опфаќа пензиите, паричниот надоместок во случај на невработеност, социјалната помош и расходите за здравствена заштита.

³ Примарните пари се пресметани како збир од готовите пари во оптек (вклучително и готовината во благајна), задолжителната резерва во денари и во девизи и вишокот ликвидни средства над обврската за задолжителна резерва (во денари).

⁴ Почнувајќи од јануари 2009 година, депозитите вклучуваат пресметана камата.

депозитите во домашна валута забележаа раст од 1,3% додека депозитите во странска валута се зголемија за 0,5%.

На годишна основа, вкупниот депозитен потенцијал во септември 2014 година се зголеми за 8,7%. Од аспект на валутата, во септември 2014 се забележува раст на депозитите во домашна валута од 11,6%, кој доминантно го водеше

растот на вкупните депозити на годишна основа, додека депозитите во странска валута се зголемија за 5,1%. Од аспект на секторот, депозитите на домаќинствата бележат раст од 8%, додека депозитите на претпријатијата се зголемија за 14,3%. Според рочноста, долгорочните депозити бележат раст од 19,1%, додека краткорочните депозити се зголемија за 1,7%.

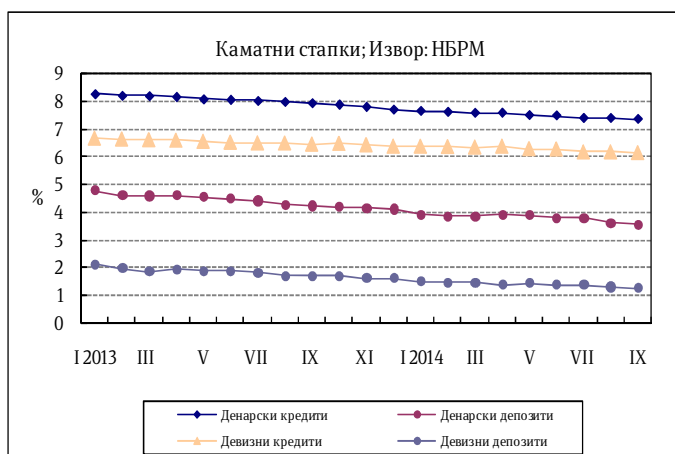
Кредити на банките

Во септември 2014 година, вкупните кредити на банките кон приватниот сектор забележаа раст од 0,8% на месечна основа (наспроти 0,3% во август 2014 година), во услови на раст на кредитите кон домаќинствата од 1% и кон претпријатијата од 0,7%. Од аспект на валутата, денарските кредити се зголемија за 1%, а девизните кредити регистрираа зголемување од 0,4%.

На годишна основа, во септември 2014 вкупните кредити остварија раст од 9,4% (во август растот изнесуваше 8,7%), во услови на раст на кредитите кон претпријатијата од 7,2% и кон домаќинствата од 12,3%. Кредитите во домашна валута се зголемија за 11,6% а кредитите во странска валута регистрираа зголемување за 2,1%. Од аспект на рочноста, пак, долгорочните кредити бележат годишен раст од 9,3%, додека краткорочните кредити се повисоки за 7,4%.

Каматни стапки на депозитни банки

Во септември 2014 година, вкупната каматна стапка на кредитите изнесува 7,1% и остана непроменета во однос на претходниот месец. Во однос на истиот месец од 2013 година таа е пониска за 0,5 п.п.. Каматните стапки на денарските и на девизните кредити остануваат непроменети во однос на претходниот месец и

изнесуваат 7,4% и 6,2%, соодветно.

Вкупната каматна стапка на депозитите изнесува 2,3% и е за 0,1 п.п. пониска во однос на минатиот месец, додека во однос на септември претходната година оваа стапка е пониска за 0,5 п.п. Каматната стапка на денарските депозити се задржа на нивото од 3,6%, а на девизните депозити на нивото од 1,3%.

Девизни резерви

Бруто девизните резерви на крајот на септември 2014 година изнесуваа 2.435 милиони евра и во однос на претходниот месец се пониски за 14,1 милиони евра, додека во однос на септември 2013 година се повисоки за 370,2 милиони евра.

Министерство за финансии
Сектор за макроекономска политика

www.finance.gov.mk

Извештајот го подготвија:

Ана Николова
Ангела Васовска
Анета Дудеска
Бојана Илиевска
Ѓоко Ѓорѓески
Копринка Сапунова
Неџати Куртиши

Контролирал: д-р Сања Киковска - Георгиевска

Одобрил: Јордан Трајковски

Скопје, ноември 2014 година